

Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU16

Ökat skydd för sjömäns anställning vid sjöröveri eller väpnat rån mot fartyg

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention och antar regeringens förslag till ändring i sjömanslagen. Utskottet välkomnar ändringarna av sjöarbetskonventionen och menar att de bör genomföras i svensk rätt. Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:85 Ökat skydd för sjömäns anställning vid sjöröveri eller väpnat rån mot fartyg.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Genomförande av ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Genomförande av ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention

Riksdagen

- a) godkänner 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention,
 - b) antar regeringens förslag till lag om ändring i sjömanslagen (1973:282).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:85 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 14 maj 2020

På trafikutskottets vägnar

Jens Holm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jens Holm (V), Lotta Olsson (M), Maria Gardfjell (MP), Mats Green (M), Johan Hultberg (M), Erik Ottoson (M), Malin Danielsson (L), Solveig Zander (C), Anna Johansson (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Helene Hellmark Knutsson (S), Niklas Karlsson (S), Adam Martinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD) och Larry Söder (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2019/20:85 Ökat skydd för sjömäns anställning vid sjöröveri eller väpnat rån mot fartyg. En förteckning över behandlade förslag återfinns i bilaga 1 och regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention. Konventionsändringarna innebär ett ökat anställningsskydd för sjömän som hålls fångna ombord på ett fartyg eller någon annanstans till följd av sjöröveri eller väpnat rån mot fartyget. För att genomföra konventionsändringarna föreslår regeringen en ny paragraf i sjömanslagen som innebär att en sjömans anställningsavtal ska fortsätta att gälla i en sådan situation även om den dag då avtalet annars skulle ha upphört har passerats. Under den tid då en sjöman hålls fången får anställningsavtalet inte sägas upp eller anställningen frånträdas eller avbrytas. Under fångenskapen har sjömannen rätt att behålla sin lön och andra anställningsförmåner.

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Utskottets överväganden

Genomförande av ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention och antar regeringens förslag till ändring i sjömanslagen. Utskottet välkomnar ändringarna av sjöarbetskonventionen och menar att de bör genomföras i svensk rätt.

Propositionen

Bakgrund

2006 års sjöarbetskonvention syftar till att tillförsäkra sjömän drägliga arbets- och levnadsförhållanden. Större fartyg som omfattas av konventionen ska ha ett sjöarbetscertifikat och en försäkran om överensstämmelse med sjöarbetskonventionen. Dessa dokument är bevis på att fartyget har varit föremål för tillsyn och att konventionens krav enligt nationell rätt har ansetts uppfyllda. Att konventionens bestämmelser är uppfyllda ska kontrolleras även vid s.k. hamnstatskontroller, dvs. kontroller som görs av myndigheter i den stat vars hamnar ett fartyg anlöper.

Sverige anslöt sig till konventionen 2012 (prop. 2011/12:35, bet. 2011/12:TU6, rskr. 2011/12:133). Anslutningen medförde ändringar i bl.a. sjömanslagen (1973:282), mönstringslagen (1983:929), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän, fartygssäkerhetslagen (2003:364) och socialförsäkringsbalken.

Vid den internationella arbetskonferensens (International Labour Conference, ILC) 107:e möte den 5 juni 2018 antogs ändringar av konventionen. Ändringarna innebar bl.a. att en sjömans anställningsavtal ska förlängas i situationer när en sjöman hålls fången ombord på fartyget eller någon annanstans till följd av sjöröveri eller väpnat rån mot fartyget. Vidare definierades sjöröveri och väpnat rån mot fartyg. Dessutom lades det till en ny punkt som innebär att lön och andra förmåner som sjömannen har rätt till ska fortsätta att betalas ut under hela perioden av fångenskap. Bestämmelsernas fullständiga lydelse finns i en bilaga till propositionen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen ska godkänna 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention.

Regeringen föreslår vidare en ändring i sjömanslagen. Förslaget innebär att följande ska gälla under fångenskapen om en sjöman som är anställd på ett fartyg som omfattas av 2006 års sjöarbetskonvention hålls fången till följd av vad som enligt konventionen utgör sjöröveri eller väpnat rån mot fartyget:

- Anställningsavtalet ska fortsätta att gälla även om den dag då avtalet annars skulle ha upphört har passerats.
- Avtalet får inte sägas upp eller anställningen frånträdas eller avbrytas.
- Sjömannen har rätt att behålla sin lön och andra anställningsförmåner.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Konsekvenser

Regeringen bedömer att förslagen får mycket begränsade effekter för redare med svenska fartyg, bl.a. eftersom mycket få sådana fartyg trafikerar områden där sjöröveri normalt förekommer. Det bedöms inte uppkomma några effekter på statens budget, jämställdheten, miljön eller den kommunala självstyrelsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att sjöfartsnäringen är global till sin karaktär och att en förutsättning för att skapa en trygg och säker sjöfart för människor och miljö samt goda konkurrensförutsättningar för den svenska sjöfartsnäringen är internationella regler. Krav på arbets- och levnadsförhållanden för sjömän finns samlade i 2006 års sjöarbetskonvention. Utskottet har tidigare konstaterat att den kan bidra till att fler sjömän får en trygg och säker arbetsmiljö samt i övrigt bra arbetsvillkor, men också till att bl.a. skapa en konkurrenskraftig svensk sjöfartsnäring.

Under 2000-talet har antalet fartyg i den internationella sjöfarten som har utsatts för sjöröveri eller väpnat rån ökat. Vid flera tillfällen har sjömän tagits till fånga, och det har enligt regeringen förekommit att redare har vägrat att betala ut lön till tillfångatagna sjömän med hänvisning till att de inte utför något arbete och till att redarna inte är ansvariga för att deras fartyg utsatts för sjöröveri eller rån.

Utskottet konstaterar att 2018 års ändringar av sjöarbetskonventionen syftar till att öka anställningsskyddet för sjömän vid sjöröveri eller väpnat rån. Enligt de antagna reglerna ska sjömannens anställningsavtal fortsätta att gälla om sjömannen hålls fången vid en sjöröveri- eller rånsituation. Lön ska enligt 2018 års ändringar fortsätta att betalas ut under den tid som sjömannen är tillfångatagen ända till dess att sjömannen har blivit hemsänd. Utskottet konstaterar vidare att Sverige vid förhandlingarna i ILC röstade för att de nya reglerna skulle antas. Utskottet delar regeringens bedömning att det finns starka skäl att godkänna konventionsändringarna, och det kan konstateras att ingen remissinstans har haft någon annan åsikt.

2018 års ändringar av sjöarbetskonventionen innebär bl.a. att det har förts in en ny punkt om att varje medlemsstat ska kräva att en sjömans anställningsavtal ska fortsätta att gälla när en sjöman hålls fången ombord på fartyget eller någon annanstans till följd av sjöröveri eller väpnat rån mot fartyg, oavsett om det datum då anställningsavtalet ska löpa ut har passerat eller någon part har begärt att avbryta eller säga upp det. Detta pekar på att avsikten är att anställningsavtalet inte får avbrytas över huvud taget under sjömannens fångenskap, vare sig av arbetsgivaren eller av sjömannen, oavsett vilka möjligheter som finns i nationell rätt att på olika grunder få avtalet att upphöra. Sjömanslagen bör därför ändras så att den återspeglar de nya kraven i konventionen.

Enligt 2018 års konventionsändringar ska lön och andra förmåner som sjömannen har rätt till fortsätta att betalas ut under hela perioden i fångenskap. Utskottet vill betona vikten av att en sjöman inte ska behöva riskera att bli utan lön eller anställningsförmåner under tiden i fångenskap, även om han eller hon inte kan utföra något arbete för arbetsgivaren. Utskottet delar därför regeringens bedömning att rätten till lön och anställningsförmåner bör anges i lagtexten.

Utskottet delar även regeringens bedömning att sjöarbetskonventionens nya definitioner av sjöröveri och väpnat rån mot fartyg inte bör föras in i sjömanslagen i den lydelse som definitionerna har i konventionen. De föreslagna bestämmelserna bör i första hand tolkas och tillämpas i överensstämmelse med sjöarbetskonventionen och dess syften. Utskottet kan konstatera att konventionstexten inte är förhandlad på svenska och att svenska inte är ett av konventionens officiella språk. Det kan därmed inte dras några slutsatser om huruvida begrepp i den svenska översättningen sammanfaller med likartade begrepp i svensk rätt.

För att konventionsändringarna ska anses vara accepterade av medlemsstaterna finns särskilda regler. Om inte tillräckligt många stater med tillräcklig andel av världstonnaget invänder mot ändringarna senast den 26 juni 2020 träder de i kraft den 26 december 2020 och ska alltså då vara införda i staternas rättsordningar. Eftersom det för närvarande inte står klart om dessa förut-sättningar kommer att vara uppfyllda och om ändringarna därmed kommer att träda i kraft, instämmer utskottet i att det bör lämnas till regeringen att bestämma när lagändringarna ska träda i kraft om konventionsändringarna kommer att anses accepterade.

Sammanfattningsvis välkomnar utskottet ändringarna av sjöarbetskonventionen och menar att de bör genomföras i svensk rätt. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag att riksdagen godkänner 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention och antar regeringens förslag till lag om ändring i sjömanslagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:85 Ökat skydd för sjömäns anställning vid sjöröveri eller väpnat rån mot fartyg:

1. Riksdagen godkänner 2018 års ändringar av 2006 års sjöarbetskonvention.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sjömanslagen (1973:282).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
sjömanslagen (1973:282)

Härigenom föreskrivs att det i sjömanslagen (1973:282) ska införas en ny paragraf, 13 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**13 a §*

Om en sjöman som är anställd på ett fartyg som omfattas av 2006 års sjöarbetskonvention hålls fången till följd av vad som enligt konventionen utgör sjöröveri eller väpnat rån mot fartyget gäller under fångenskapen att

– anställningsavtalet ska fortsätta att gälla även om den dag då avtalet annars skulle ha upphört passerats,

– avtalet inte får sägas upp eller anställningen frånträdas eller avbrytas, och

– sjömannen har rätt att behålla sin lön och andra anställningsförmåner.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.